ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)
της 17ης Σεπτεμβρίου 2003 *

Στην υπόθεση Τ-76/02,

Mara Messina, κάτοικος Νεαπόλεως (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τον M. Calabrese, δικηγόρο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους U. Wölker, V. Di Bucci και P. Aalto, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα περί ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής να μην επιτρέψει στην προσφεύγουσα την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα αφορώντα το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που αποτέλεσε αντικείμενο της αποφάσεως της Επιτροπής της 2ας Αυγούστου 2000 [κρατική ενίσχυση Ν 715/99 — Ιταλία (SG 2000 D/10574)],

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τη V. Tiili, πρόεδρο, και τους J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij και M. Βηλαρά, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 3ης Απριλίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Το άρθρο 255 ΕΚ προβλέπει:

«1. Κάθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, με την επιφύλαξη των αρχών και των προϋποθέσεων που θα καθοριστούν σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 3.

2. Οι γενικές αρχές και τα όρια, εκ λόγων δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος, που διέπουν αυτό το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα, καθορίζονται από το Συμβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251, εντός διετίας από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

[...]»

2 Ο κανονισμός (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ L 145, σ. 43), θέτει τις αρχές, τις προϋποθέσεις και τα όρια που θεμελιώνονται σε λόγους δημόσιου ή ιδιωτικού συμφέροντος σχετικά με το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, όπως προβλέπει το άρθρο 255 ΕΚ, κατά τρόπον ώστε να διασφαλίζεται η ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στα έγγραφα, θεσπίζει τους επιτρέποντες τη διασφάλιση της κατά το δυνατόν ευχερέστερης ασκήσεως του εν λόγω δικαιώματος κανόνες και στοχεύει στην προώθηση ορθής διοικητικής πρακτικής ως προς την πρόσβαση στα έγγραφα.

3 Το άρθρο 2 του κανονισμού 1049/2001 ορίζει:

«1. Κάθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα των θεσμικών οργάνων, υπό την επιφύλαξη των αρχών, όρων και περιορισμών που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό.

[...]

3. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα έγγραφα εις χείρας θεσμικού οργάνου, δηλαδή σε όσα συντάσσονται ή παραλαμβάνονται από αυτό και βρίσκονται στην κατοχή του, σε όλους τους τομείς δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[...]»

4 Το άρθρο 3 του κανονισμού 1049/2001 εξαγγέλλει:

«Για τον σκοπό του παρόντος κανονισμού, νοείται ως:

[...]

β) "τρίτος": κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή οντότητα εκτός του αρμόδιου θεσμικού οργάνου, περιλαμβανομένων των κρατών μελών, άλλων κοινοτικών ή εξωκοινοτικών θεσμών και φορέων και των τρίτων κρατών.»

5 Το άρθρο 4 του κανονισμού 1049/2001, το οποίο προβλέπει τις εξαιρέσεις από το ανωτέρω δικαίωμα προσβάσεως, αναφέρει τα ακόλουθα:

«[...]

2. Τα θεσμικά όργανα αρνούνται την πρόσβαση σε έγγραφο, η γνωστοποίηση του οποίου θα έθιγε την προστασία:

[...]

— των δικαστικών διαδικασιών και της παροχής νομικών συμβουλών,

— [των στόχων των δραστηριοτήτων] επιθεώρησης, έρευνας και οικονομικού ελέγχου,

εκτός αν [υπέρτερο δημόσιο συμφέρον δικαιολογεί τη γνωστοποίηση του εγγράφου.]

[...]

4. Στην περίπτωση εγγράφων τρίτων, το θεσμικό όργανο διαβουλεύεται με τον τρίτο προκειμένου να εκτιμήσει κατά πόσον μπορεί να εφαρμοστεί η εξαίρεση που προβλέπεται στην παράγραφο 1 ή 2, εκτός αν είναι σαφές ότι το έγγραφο θα δημοσιοποιηθεί ή όχι.

5. Ένα κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει από το θεσμικό όργανο να μην δημοσιοποιήσει έγγραφο προερχόμενο από αυτό χωρίς προηγούμενη συμφωνία του.

[...]»

Ιστορικό της διαφοράς και διαδικασία

6 Η προσφεύγουσα είναι βοηθός των νομικών σχολών των Πανεπιστημίων Σαλέρνο και Νεαπόλεως (Ιταλία).

7 Προτιθέμενη να προετοιμάσει μελέτη σχετικά με τα αποτελέσματα που επάγονται οι κρατικές ενισχύσεις για τις επιχειρήσεις των μειονεκτικών περιφερειών της Νότιας Ιταλίας, ζήτησε, στηριζόμενη στον κανονισμό 1049/2001, με επιστολή της 4ης Δεκεμβρίου 2001, την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα αφορώντα καθεστώς κρατικών ενισχύσεων, το οποίο θεωρήθηκε, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ως συμβατό με την κοινή αγορά σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής της 2ας Αυγούστου 2002 [κρατική ενίσχυση N 715/99 — Ιταλία (SG 2000 D/10574)]. Υπό την έννοια αυτή, η προσφεύγουσα ζήτησε ειδικότερα την πρόσβαση στην ανταλλαγείσα μεταξύ των ιταλικών αρχών και της Επιτροπής αλληλογραφία στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως του εν λόγω καθεστώτος, στο πρακτικό της συσκέψεως μεταξύ των ανωτέρω αρχών και των υπηρεσιών του οικείου οργάνου, η οποία έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες στις 16 Μαΐου 2000, και στη σύσταση, βάσει της οποίας η Επιτροπή πρότεινε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 18 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), λυσιτελείς τροποποιήσεις στο επίδικο καθεστώς ενισχύσεων, σε περίπτωση κατά την οποία η εν λόγω σύσταση δεν συμπεριλαμβανόταν σε ένα από τα ανωτέρω έγγραφα.

8 Με ταχυδρομείο της 19ης Δεκεμβρίου 2001, η Επιτροπή απέρριψε την αίτηση της προσφεύγουσας. Προκειμένου να δικαιολογήσει την άρνησή της περί προσβάσεως, το θεσμικό όργανο αναφέρθηκε στις σκέψεις των δύο αποφάσεων που εξέδωσε το Πρωτοδικείο και συγκεκριμένα στις σκέψεις 86 έως 90 της αποφάσεως της 14ης Δεκεμβρίου 2000, T-613/97, Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-4055), και 67 και 68 της αποφάσεως της 11ης Δεκεμβρίου 2001, T-191/99, Petrie κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. II-3677). Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή κάλεσε την προσφεύγουσα να απευθύνει την αίτησή της προς τις ιταλικές αρχές, διευκρινίζοντας, πάντως, ότι, από πλευράς της, ουδεμία θα είχε αντίρρηση για την κοινολόγηση των εγγράφων που η ίδια είχε απευθύνει στις ανωτέρω αρχές.

9 Με επιστολή της 14ης Ιανουαρίου 2002, η προσφεύγουσα απηύθυνε στην Επιτροπή επιβεβαιωτική αίτηση, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1049/2001.

10 Αφού ενημέρωσε την προσφεύγουσα, δι' εγγράφου της 1ης Φεβρουαρίου 2002, σχετικά με την κατά δεκαπέντε ημέρες παράταση της προβλεπόμενης για την εξέταση της αιτήσεώς της προθεσμίας, η Επιτροπή δεν παρέσχε τελικά καμία ρητή απάντηση στην επιβεβαιωτική αίτηση, στάση εξομοιούμενη, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 1049/2001, προς αρνητική απάντηση.

11 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 18 Μαρτίου 2002, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή. Με χωριστό δικόγραφο της ιδίας ημέρας, η προσφεύγουσα υπέβαλε, στηριζόμενη στο άρθρο 76α του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, αίτηση περί ταχείας διαδικασίας, η οποία απορρίφθηκε με απόφαση της 11ης Απριλίου 2002.

12 Σε απάντηση του από 30 Απριλίου 2002 εγγράφου της Επιτροπής με το οποίο καλούνταν να γνωστοποιήσουν αν συναινούσαν ή όχι στο να διαβιβαστούν στην προσφεύγουσα τα αιτηθέντα έγγραφα, οι ιταλικές αρχές διευκρίνισαν, με έγγραφο της 16ης Μαΐου 2002, ότι ενέκριναν την αντιταχθείσα στην ενδιαφερομένη άρνηση προσβάσεως.

13 Η έγγραφη διαδικασία περατώθηκε την 1η Αυγούστου 2002.

14 Κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 του Κανονισμού Διαδικασίας και κατόπιν προτάσεως του τετάρτου τμήματος, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, αφού άκουσε τους διαδίκους σύμφωνα με το άρθρο 51 του εν λόγω κανονισμού, να παραπέμψει την υπόθεση ενώπιον πενταμελούς τμήματος.

15 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

16 Με έγγραφο της 3ης Μαρτίου 2003, η προσφεύγουσα ζήτησε, μεταξύ άλλων, την επανάληψη της έγγραφης διαδικασίας προκειμένου να μπορέσει να εκθέσει νέους λόγους στηριζόμενους σε πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν μετά την περάτωσή της, καθώς και σημαντικότερο χρόνο αγορεύσεων.

17 Σε απάντηση του εν λόγω εγγράφου αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, η απόρριψη του αιτήματος περί επαναλήψεως της έγγραφης διαδικασίας, ενώ κλήθηκε η προσφεύγουσα, αφενός, να κοινοποιήσει στο Πρωτοδικείο τα έγγραφα σχετικά με τα φερόμενα νέα πραγματικά περιστατικά και, αφετέρου, να διευκρινίσει εν συντομία εγγράφως το περιεχόμενο των επικληθέντων νέων λόγων.

18 Ανταποκρινόμενη στην πρόσκληση, η προσφεύγουσα προσκόμισε στις 24 Μαρτίου 2003 σημείωμα, φέρον ημερομηνία 21 Μαρτίου 2003, με το οποίο επικαλείται τέσσερις νέους λόγους ακυρώσεως.

19 Εν τω μεταξύ, με έγγραφο που περιήλθε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 21 Μαρτίου 2003, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι, με επιστολή της 20ής Μαρτίου 2003, είχε διαβιβάσει στην προσφεύγουσα τα καταρτισθέντα στο πλαίσιο της εξετάσεως του επίδικου καθεστώτος ενισχύσεων έγγραφα. Η σχετική κοινοποίηση αφορούσε τα έγγραφα της 22ας Δεκεμβρίου 1999, της 7ης Μαρτίου και της 29ης Μαΐου 2000, τα οποία είχε απευθύνει η ίδια προς τις ιταλικές αρχές και στα οποία αναφερόταν στην πραγματικότητα η αρχική αίτηση προσβάσεως της προσφεύγουσας, ενώ η πλέον πρόσφατη αλληλογραφία αφορούσε ειδικότερα το περιεχόμενο της προπαρατεθείσας στη σκέψη 7 συσκέψεως των Βρυξελλών της 16ης Μαΐου 2000. Κατά την Επιτροπή, η πράξη αυτή διαβιβάσεως καθιστά την προσφυγή άνευ αντικειμένου όσον αφορά τα προμνησθέντα έγγραφα. Αντίθετα, η Επιτροπή διευκρίνισε την αδυναμία της να διαβιβάσει στην προσφεύγουσα την αλληλογραφία που της είχαν απευθύνει οι ιταλικές αρχές στο πλαίσιο της εξετάσεως του επιδίκου καθεστώτος

ενισχύσεων λόγω της αρνήσεως που εκδήλωσαν αυτές για οποιαδήποτε κοινολόγηση με το έγγραφο της 16ης Μαΐου 2002. Ενόψει της εξελίξεως αυτής, η Επιτροπή πρότεινε η προσφεύγουσα να ερωτηθεί επί της προθέσεώς της να εμμείνει ή όχι επί της προσφυγής της.

20 Με έγγραφο της 26ης Μαρτίου 2003, η προσφεύγουσα ζήτησε η προβλεπόμενη για τις 3 Απριλίου 2003 συνεδρίαση να διεξαχθεί όπως προβλεπόταν. Στις 27 Μαρτίου 2003, η προσφεύγουσα ζήτησε την κοινοποίηση του από 17 Φεβρουαρίου 2003 εγγράφου των ιταλικών αρχών σε απάντηση ερωτήσεως της Επιτροπής σχετικά με αίτηση προσβάσεως που της απηύθυνε ιταλική επιχείρηση, εγγράφου με το οποίο εκφραζόταν η εναντίωσή τους στην κοινοποίηση πανομοιοτύπων με τα αιτηθέντα από την προσφεύγουσα εγγράφων, αίτηση η οποία είχε ικανοποιηθεί.

21 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 3ης Απριλίου 2003.

Αιτήματα των διαδίκων

22 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2001 περί απορρίψεως της αρχικής αιτήσεώς της να έχει πρόσβαση·

— να ακυρώσει τη σιωπηρή απόρριψη της επιβεβαιωτικής αιτήσεώς της·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

23 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

Επί του αντικειμένου της διαφοράς

24 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της παρούσας δίκης, η Επιτροπή κοινοποίησε στην προσφεύγουσα τα προπαρατεθέντα στη σκέψη 19 έγγραφα, γεγονός που συνεπάγεται τροποποίηση των αρχικών δεδομένων της διαφοράς.

25 Κατά τη συνεδρίαση της 3ης Απριλίου 2003, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι, λόγω της ανωτέρω πράξεως διαβιβάσεως, η αίτησή της περί προσβάσεως είχε ικανοποιηθεί μερικώς, όσον αφορά τα προερχόμενα από την Επιτροπή έγγραφα, οπότε παραιτήθηκε των αιτημάτων της περί ακυρώσεως της αρνήσεως προσβάσεως στα εν λόγω έγγραφα. Παραιτήθηκε επίσης των τριών πρώτων νέων λόγων ακυρώσεως που

επικαλέστηκε με το από 21 Μαρτίου 2003 σημείωμά της και συνίσταντο αντίστοιχα στην παραβίαση της αρχής περί χρηστής διοικήσεως, στην παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 4, του κανονισμού 1049/2001 και στην παράβαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Το Πρωτοδικείο σημείωσε τις εν λόγω παραιτήσεις στο πρακτικό της συνεδριάσεως.

26 Αντίθετα, η προσφεύγουσα ενέμεινε στα αιτήματά της περί ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής να μην της επιτρέψει την πρόσβαση στα καταρτισθέντα από τις ιταλικές αρχές έγγραφα, καθώς και στους λόγους ακυρώσεως που αντλούνται από την παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 3, και του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1049/2001, όπως αυτά παρατίθενται στο δικόγραφο της προσφυγής, καθώς και της παραβάσεως του άρθρου 4, παράγραφος 5, του ιδίου κανονισμού, όπως αναφέρεται στο από 21 Μαρτίου 2003 σημείωμά της.

27 Επιβάλλεται να εξεταστεί, κατ' αρχάς, ο πρώτος λόγος που αντλείται από παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001.

Επί του λόγου ακυρώσεως ο οποίος αντλείται από την παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001

Επιχειρήματα των διαδίκων

28 Όσον αφορά το νέο στοιχείο επί του οποίου θεμελιώνεται ο συγκεκριμένος λόγος ακυρώσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, έχοντας λάβει γνώση του ότι ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής είχε παράσχει την έγκρισή του για την κοινοποίηση σε ιταλική επιχείρηση εγγράφων αφορώντων την εξέταση άλλου καθεστώτος κρατικών ενισχύσεων, απευθύνθηκε εκ νέου στον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής σχετικά με την τύχη της αιτήσεώς της. Η απάντηση του τελευταίου, δι' εγγράφου της 11ης Νοεμβρίου 2002, σε συνδυασμό με το από το 16 Μαΐου 2002 έγγραφο των ιταλικών αρχών που παρατίθεται στο παράρτημα 2 του υπομνήματος ανταπαντήσεως, συνιστά νέα αιτιολογία της προσβαλλόμενης αρνήσεως προσβάσεως, δικαιολογούσα την προβολή νέου λόγου ακυρώσεως.

29 Με το ανωτέρω έγγραφο της 11ης Νοεμβρίου 2002, ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής αρνήθηκε εκ νέου την κοινοποίηση των αιτηθέντων εγγράφων ενόψει της διεξαγωγής της παρούσας δίκης και με το επιχείρημα ότι οι ιταλικές αρχές είχαν εναντιωθεί στην κοινολόγηση των διαβιβασθέντων στην Επιτροπή, στο πλαίσιο της εξετάσεως του επίδικου καθεστώτος ενισχύσεων, εγγράφων.

30 Όσον αφορά τον απτόμενο της ουσίας λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα παρατηρεί, κατ' αρχάς, ότι το έγγραφο του ιταλικού Υπουργείου Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, με ημερομηνία 16 Μαΐου 2002, υπογράφεται από γενικό διευθυντή, ακολούθως δε διευκρινίζει ότι «αμφιβάλλει κατά πόσον η υπογραφή ενός εκ των (πολλών) διευθυνόντων ενός εκ των (πολλών) υπουργείων κράτους μέλους αρκεί ώστε να δεσμεύει το εν λόγω κράτος» ενόψει του κατ' εξαίρεση χαρακτήρα της ευχέρειας που του παρέχει το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001.

31 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται επίσης ότι ο συντάκτης του προαναφερθέντος εγγράφου περιορίζεται στο να λάβει υπό σημείωση και να εγκρίνει την προβληθείσα από την Επιτροπή άρνηση προσβάσεως και δεν ζητεί ρητώς τη μη κοινολόγηση των αιτηθέντων εγγράφων. Η στάση αυτή δεν αποκλείει το ενδεχόμενο μεταγενέστερης αποφάσεως της Επιτροπής, αντίθετης αυτής που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας προσφυγής.

32 Υπό τις περιστάσεις αυτές, εξομοιώνοντας το εν λόγω έγγραφο με την εκ μέρους του ιταλικού Δημοσίου άσκηση της εξουσίας που του αναγνωρίζει το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001 να ζητήσει τη μη κοινολόγηση των αιτηθέντων εγγράφων και εκλαμβάνοντάς το, συνεπώς, ως εμπόδιο για την κοινολόγηση, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και παρέβη το προαναφερθέν άρθρο.

33 Με το από 21 Μαρτίου 2003 έγγραφό της και κατά τη συνεδρίαση, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι της ήταν αδύνατο να διαβιβάσει τα αιτηθέντα έγγραφα των ιταλικών αρχών λόγω της αρνήσεως που εξέφρασαν οι τελευταίες με το από 16 Μαΐου 2002 έγγραφο αρνήσεως που επανελήφθη και σε έγγραφο της 17ης Φεβρουαρίου 2003

σχετικά με τα ίδια έγγραφα, και ότι τηρήθηκε κατά γράμμα εν προκειμένω το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001. Η αναγνωριζόμενη στα κράτη μέλη διά του οικείου άρθρου ευχέρεια εξηγείται από το γεγονός ότι ισχύουν εθνικοί κανόνες προσβάσεως στα έγγραφα, οι οποίοι δεν πρέπει να παρακάμπτονται από τις διατάξεις του κανονισμού 1049/2001. Ισχυρίστηκε επίσης ότι δεν εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να ελέγξει την προβαλλόμενη από κράτος μέλος άρνηση κοινολογήσεως ούτε για τυπικούς ούτε για ουσιαστικούς λόγους και υπογράμμισε το γεγονός ότι το Tribunale amministrativo regionale del Lazio (περιφερειακό διοικητικό δικαστήριο του Lazio) είχε επικυρώσει, με την από 25 Ιουλίου 2001 διάταξή του, την εκ μέρους της ιταλικής διοικήσεως απόρριψη αιτήσεως περί προσβάσεως στα εν λόγω έγγραφα που είχαν υποβάλει τον Απρίλιο του ιδίου έτους επιχειρήσεις.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

34 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά το άρθρο 48, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, απαγορεύεται κατά τη διάρκεια της δίκης η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν οι ισχυρισμοί αυτοί στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

35 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, διά του υπομνήματός της ανταπαντήσεως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι απηύθυνε στις 30 Απριλίου 2002 ερώτηση προς τις ιταλικές αρχές επί της υποβληθείσας από την προσφεύγουσα αιτήσεως περί προσβάσεως, προκειμένου να γνωρίζει αν συμφωνούσαν ή όχι με την εκ μέρους της διαβίβαση των αιτηθέντων εγγράφων, ακολούθως ότι έλαβε την απάντηση των εν λόγω αρχών, διά του από 16 Μαΐου 2002 (παράρτημα 2 του υπομνήματος ανταπαντήσεως) εγγράφου, με το οποίο εξέφραζαν τη συναίνεσή τους σχετικά με την εκφρασθείσα στην ενδιαφερομένη άρνηση προσβάσεως.

36 Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι τα πραγματικά αυτά δεδομένα, τα οποία αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια της δίκης και τα οποία η προσφεύγουσα δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει κατ' άλλο τρόπο, συνιστούν νέα πραγματικά περιστατικά επι-

τρέποντα την προβολή του αρυομένου από την παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001 λόγου ακυρώσεως, δεδομένου ότι η καθής δεν αμφισβήτησε, κατά τη συνεδρίαση, το παραδεκτό του συγκεκριμένου λόγου ακυρώσεως.

37 Ακολούθως, επιβάλλεται να τονιστεί ότι, κατά τη διάρκεια της δίκης, η Επιτροπή διαβίβασε στην προσφεύγουσα τα έγγραφα που η ίδια είχε απευθύνει στις ιταλικές αρχές σχετικά με το επίδικο καθεστώς ενισχύσεων και ενέμεινε στην άρνησή της να κοινοποιήσει τα προερχόμενα από τις εν λόγω αρχές έγγραφα, ισχυριζόμενη, προβάλλοντας ως πρόσθετη αιτιολογία, την εκφρασθείσα από αυτές εναντίωση σε οποιαδήποτε κοινολόγηση με τα από 16 Μαΐου 2002 και 17 Φεβρουαρίου 2003 δύο έγγραφά τους.

38 Προέχει να υπογραμμιστεί ότι το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα των κοινοτικών οργάνων, όπως προβλέπει το άρθρο 2 του κανονισμού 1049/2001, αφορά όλα τα έγγραφα που κατέχει θεσμικό όργανο, ήτοι όσα συντάσσονται ή παραλαμβάνονται από αυτό και βρίσκονται στην κατοχή του, κατά την παράγραφο 3 του ιδίου άρθρου.

39 Έτσι, μπορεί να συμβεί τα θεσμικά όργανα να κοινοποιήσουν έγγραφα προερχόμενα από τρίτους, μεταξύ των οποίων καταλέγονται ιδίως τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τον παρατιθέμενο στο άρθρο 3, στοιχείο β', του κανονισμού 1049/2001 ορισμό της εννοίας του τρίτου.

40 Πάντως, όπως προκύπτει από το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001, μεταξύ των τρίτων, τα κράτη μέλη αποτελούν αντικείμενο ειδικής μεταχειρίσεως. Πράγματι, η οικεία διάταξη παρέχει σε κράτος μέλος την ευχέρεια να ζητεί από θεσμικό όργανο να μην κοινολογεί τα προερχόμενα από το πρώτο έγγραφα χωρίς προηγούμενη συμφωνία του.

41 Στο παρόν στάδιο, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι η διατύπωση του άρθρου 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001 εκφράζει τη μεταφορά της προσαρτη-

μένης στην τελική πράξη του Άμστερνταμ δηλώσεως αριθ. 35, σύμφωνα με την οποία η διάσκεψη συμφωνεί ότι οι κατά το άρθρο 255 ΕΚ αρχές και προϋποθέσεις επιτρέπουν στα κράτη μέλη να ζητούν από την Επιτροπή ή από το Συμβούλιο να μην ανακοινώνουν σε τρίτους έγγραφα προερχόμενα από το εκάστοτε αιτούν κράτος χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή του. Έτσι, όπως παρατήρησε ορθώς η Επιτροπή κατά τη συνεδρίαση, η ανωτέρω ευχέρεια, την οποία παρέχει στα κράτη μέλη το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001, εξηγείται από το γεγονός ότι ο κανονισμός δεν έχει ούτε ως αντικείμενο ούτε ως αποτέλεσμα την τροποποίηση των εθνικών νομοθεσιών επί θεμάτων προσβάσεως στα έγγραφα (αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού 1049/2001).

42 Στην παρούσα περίπτωση δεν αμφισβητείται ότι η Επιτροπή απηύθυνε, με έγγραφο της 30ής Απριλίου 2002, προς τις ιταλικές αρχές ερώτημα ως προς το αν ήσαν ή όχι σύμφωνες στη διαβίβαση προς την προσφεύγουσα, το όνομα της οποίας καταλεγόταν ρητώς στο επίμαχο ταχυδρομείο, της ανταλλαγείσας με το θεσμικό όργανο αλληλογραφίας. Συναφώς, επιβάλλεται η υπογράμμιση ότι η σχετική διαβούλευση με τις ιταλικές αρχές επιβαλλόταν προδήλως στον βαθμό που η αίτηση προσβάσεως της προσφεύγουσας αφορούσε έγγραφα διαβιβασθέντα στο θεσμικό όργανο πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1049/2001.

43 Με έγγραφο της 16ης Μαΐου 2002, το οποίο περιήλθε στην Επιτροπή μέσω αλληλογραφίας της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της Ιταλικής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση με ημερομηνία 17 Μαΐου 2002 (παράρτημα 2 του υπομνήματος ανταπαντήσεως), ο G. Visconti, γενικός διευθυντής του ιταλικού Υπουργείου Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, έλαβε υπό σημείωση την ήδη εκφρασθείσα προς την προσφεύγουσα εκ μέρους της Επιτροπής, με το από 19 Δεκεμβρίου 2001 έγγραφό της, άρνηση προσβάσεως και την ενέκρινε.

44 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, εξομοιώνοντας το έγγραφο της 16ης Μαΐου 2002 με την εκ μέρους του ιταλικού Δημοσίου άσκηση της εξουσίας που του αναγνωρίζει το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001 να ζητήσει τη μη κοινολόγηση των αιτηθέντων εγγράφων και εκλαμβάνοντάς το, συνεπώς, ως εμπόδιο για την κοινολόγηση, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και παρέβη το προαναφερθέν άρθρο.

45 Με το από 21 Μαρτίου 2003 σημείωμά της, η προσφεύγουσα γνωστοποίησε, πρώτον, τις «αμφιβολίες» της ως προς την αρμοδιότητα του υπογράφοντος το έγγραφο της 16ης Μαΐου 2002 να κάνει χρήση της αναγνωριζόμενης στην Ιταλική Δημοκρατία από το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001 ευχερείας.

46 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν εναπόκειται στην Επιτροπή να αποφαίνεται επί της κατανομής των αρμοδιοτήτων μέσω των θεσμικών κανόνων κάθε κράτους μέλους (απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουνίου 1990, C-8/88, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2321, σκέψη 13).

47 Επιβάλλεται επίσης η υπόμνηση ότι, στο πλαίσιο προσφυγής δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, ο κοινοτικός δικαστής δεν είναι αρμόδιος να αποφαίνεται επί της νομιμότητας πράξεως εθνικής αρχής (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Δεκεμβρίου 1992, C-97/91, Oleificio Borelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-6313, σκέψη 9, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Δεκεμβρίου 1999, Τ-22/97, Kesko κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-3775, σκέψη 83).

48 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν εναπέκειτο στην Επιτροπή να αποφανθεί επί της αρμοδιότητας του συντάκτη τού εγγράφου της 16ης Μαΐου 2002, υπό το φως του ιταλικού δικαίου, να εναντιωθεί, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001, στην κοινολόγηση των αιτηθέντων από την προσφεύγουσα εγγράφων, αλλ' ευθυνόταν μόνο με την επαλήθευση αν το επίδικο έγγραφο προερχόταν εκ πρώτης όψεως από κράτος μέλος κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως (προαναφερθείσα απόφαση Kesko κατά Επιτροπής, σκέψη 84). Άρα, παραλαμβάνοντας έγγραφο του ιταλικού Υπουργείου Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, συνοδευόμενο από διαβιβαστικό έγγραφο της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της Ιταλικής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με το οποίο γινόταν ρητή αναφορά στην αλληλογραφία της Επιτροπής της 30ής Απριλίου 2002, η Επιτροπή νομμοποιούνταν βασίμως να θεωρεί ότι είχε λάβει εκ πρώτης όψεως εκ μέρους της Ιταλικής Δημοκρατίας την έκφραση της εναντιώσεώς της προς την κοινοποίηση των αιτηθέντων από την προσφεύγουσα εγγράφων, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001.

49 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι, αφού διατύπωσε την αιτίασή της κατ' αμφίσημο τρόπο με το σημείωμα της 21ης Μαρτίου 2003, η προσφεύγουσα δήλωσε, απαντώντας σε ρητή ερώτηση του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση, ότι βρίσκεται σε αδυναμία να υποδείξει την αρχή που κατά την άποψή της είναι αρμόδια στην Ιταλία να υλοποιήσει την προσδιοριζόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001 ευχέρεια, οπότε, συνακόλουθα, δεν προσκομίστηκε η απόδειξη περί της αναρμοδιότητας του συντάκτη του εγγράφου της 16ης Μαΐου 2002.

50 Δεύτερον, η προσφεύγουσα επικαλείται το γεγονός ότι το από 16 Μαΐου 2002 έγγραφο δεν περιλαμβάνει την έκφραση ρητής αρνήσεως κοινοποιήσεως των αιτηθέντων εγγράφων, όπως προκύπτει κατ' ανάγκη από την εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001.

51 Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να παρατηρηθεί ότι, όπως προκύπτει προδήλως από το περιεχόμενο του ως άνω εγγράφου, τούτο αποτελεί την απάντηση στο έγγραφο της Επιτροπής της 30ής Απριλίου 2002, το οποίο αναφέρεται στην ασκηθείσα από την προσφεύγουσα προσφυγή κατόπιν της αρνήσεως να της επιτραπεί η πρόσβαση και με το οποίο καλούνται οι ιταλικές αρχές να λάβουν θέση επί της κοινολογήσεως των αιτηθέντων από την ενδιαφερομένη εγγράφων.

52 Ακολούθως, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η διατύπωση του ως άνω εγγράφου της 16ης Επιτροπής 2002 εξηγείται απλώς από τη συγκυρία στην οποία αυτό εντάσσεται, ήτοι την εκ των προτέρων άρνηση της Επιτροπής να επιτρέψει την πρόσβαση στην προσφεύγουσα και ότι, όσον αφορά την ουσία του εν λόγω εγγράφου, δεν συντρέχει καμία αμφισημία ως προς τον αρνητικό χαρακτήρα της απαντήσεως των ιταλικών αρχών και, συνακόλουθα, της εναντιώσεώς τους, σύμφωνα προς το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001, προς κάθε κοινολόγηση των εγγράφων που αυτές συνέταξαν στο πλαίσιο της εξετάσεως του επιδίκου καθεστώτος ενισχύσεων. Πέραν της ρητής εκ μέρους τους εγκρίσεως της αρνήσεως της Επιτροπής να επιτρέψει στην προσφεύγουσα την πρόσβαση, οι ιταλικές αρχές διευκρίνισαν με το έγγραφο αυτό ότι είχαν ήδη απορρίψει δύο αιτήσεις προσβάσεως αφορώσες τα αυτά έγγραφα με τα αιτηθέντα από την προσφεύγουσα, οι οποίες είχαν υποβληθεί τον Απρίλιο και Δεκέμβριο 2001 από ιταλικές επιχειρήσεις και από τον δικηγόρο της προσφεύγουσας, ο οποίος ενήργησε εξ ονόματός της.

53 Υπό τις περιστάσεις αυτές, είναι αλυσιτελής η λήψη υπόψη του από 17 Φεβρουαρίου 2003 εγγράφου των ιταλικών αρχών με το οποίο δόθηκε απάντηση στην ερώτηση της Επιτροπής σχετικά με αίτηση προσβάσεως υποβληθείσα από ιταλική επιχείρηση και με την οποία εκφράστηκε η εναντίωσή τους προς την κοινοποίηση των ιδίων εγγράφων με εκείνα που είχε ζητήσει η προσφεύγουσα.

54 Ενόψει του συνόλου των προηγηθεισών σκέψεων, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε εν προκειμένω σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και δεν παρέβη το άρθρο 4, παράγραφος 5, του κανονισμού 1049/2001.

55 Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η απονεμόμενη στα κράτη μέλη ευχέρεια να ζητούν τη μη κοινολόγηση των εγγράφων τους προς τρίτους χωρίς την προηγούμενη συμφωνία τους εντάσσεται στο πλαίσιο των προβλεπομένων στο άρθρο 4 του κανονισμού 1049/2001 εξαιρέσεων από το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων.

56 Ενόψει της εναντιώσεως των ιταλικών αρχών, όπως προκύπτει από το έγγραφο της 16ης Μαΐου 2002, προς την κοινοποίηση στην προσφεύγουσα των συνταχθέντων κατά την εξέταση του επιδίκου καθεστώτος ενισχύσεων εγγράφων, η απόρριψη της αιτήσεως προσβάσεως παρίσταται κατά νόμον αιτιολογημένη, καθ' ο μέτρο αφορά τα εν λόγω έγγραφα, λαμβανομένου υπόψη ότι η προσφεύγουσα αμφισβήτησε εν προκειμένω μόνον το γεγονός της εναντιώσεως των εν λόγω αρχών στη διαβίβαση των ανωτέρω εγγράφων.

57 Υπό τις περιστάσεις αυτές, χωρίς να απαιτείται η απόφανση επί του λόγου ακυρώσεως ο οποίος αντλείται από την παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 2, παράγραφος 1 και 3, και 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1049/2001, η προσφυγή είναι απορριπτέα.

Επί των δικαστικών εξόδων

58 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Πάντως, κατά την παράγραφο 3 του ιδίου άρθρου, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων ή εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι.

59 Εν προκειμένω, όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο ανωτέρω, η προσφυγή είναι απορριπτέα ως εκ του ότι αφορά την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής περί αρνήσεώς της προσβάσεως στα έγγραφα της Ιταλικής Δημοκρατίας. Εξάλλου, πρέπει να υπομνηστεί ότι η προσφεύγουσα παραιτήθηκε της προσφυγής της κατά το μέρος που αφορά την ακύρωση της αρνήσεως προσβάσεως στα έγγραφα της Επιτροπής, τα οποία της διαβιβάστηκαν στις 20 Μαρτίου 2003.

60 Εντούτοις, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η Επιτροπή, αφενός, συμβουλεύτηκε εκπρόθεσμα τις ιταλικές αρχές, αφετέρου, κοινοποίησε στην προσφεύγουσα τα συνταχθέντα από την ίδια έγγραφα κατά την εξέταση του επιδίκου καθεστώτος ενισχύσεων μόλις μετά την άσκηση της προσφυγής και πέραν των δεκαπέντε μηνών μετά την υποβολή της αρχικής αιτήσεως περί προσβάσεως.

61 Υπό το φως της συμπεριφοράς της Επιτροπής, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι επιβάλλεται, με βάση το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, η καταδίκη του καθού θεσμικού οργάνου στα δικά του δικαστικά έξοδα, καθώς και στο ήμισυ εκείνων της προσφεύγουσας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Η προσφεύγουσα φέρει το ήμισυ των δικαστικών εξόδων της. Η Επιτροπή καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδά της καθώς και στο ήμισυ των εξόδων της προσφεύγουσας.

Tiili Pirrung Mengozzi

Meij Βηλαράς

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Σεπτεμβρίου 2003.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Η Πρόεδρος

V. Tiili